

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXIII. LETNIK 1923 ŠTEV. 1, 2

Planinski spomini.

Piše duh. svetnik župnik Jakob Aljaž.

(Dalje.)

26. Plazovi.

Mi, ki prebivamo sredi visokih gora, vemo, kaj so plazovi, ker jih vsako leto izkušamo.

Plazovi so ali temeljni, ki vzamejo s seboj ves sneg in še kamenje pod seboj in gredo z velikim ropotom ob južnem vremenu, posebno po drčah, a navadno koj pod goro ostanejo, ker so težki. Drugi so prašni plazovi, ki gredo bolj tiho, pa dalje in vzamejo več novo padlega snega s seboj, zasujejo jarke, potem še čez jarke leté v veliki širjavi, ženejo puh in veter pred seboj, lomijo drevje, napravljajo velik snežen dim in, ker so bolj lahki, še po dolini daleč naprej leté. Ti so bolj nevarni.

Iz zelo strmih skalnatih sten sneg hitro odpade in plaz ne gre daleč, posebno tam ne, kjer velike špičaste skale ven molé, ki sneg zadržujejo. Kjer je pa gora gladka in kakor streha nagnjena, tam se plaz rad odtrga v vsej širjavi in leti daleč. Podobno sneg s strmega stolpa koj spodaj obleži, s široke cerkvene strehe pa bolj daleč leti. Najbolj nevarni so plazovi proti spomladi takrat, ko se je poprej pozimi sneg na gorah strdil tako, da je cela ploščina visokih gora postala gladka, dočim so poprej male skale ven molele in sneg zadržavale; ako zdaj naenkrat pade veliko novega snega — včasih par metrov in več — tedaj se je bati, da se spelje novi sneg po gladki pločevini navzdol — ne le po drčah, ampak v širjavi več sto metrov, in v nižavi po gozdih drevje polomi; puh in veter pa podere drevje in koče celo daleč pred seboj, kamor plaz sam niti ne pride.

Tako je bilo leta 1909, ko je plaz prišel iz daljne Rogljice in Dolka, konec marca ali v začetku aprila, in je odnesel v Vratih Aljažev Dom.¹ Konec marca in v začetku aprila je namreč silno veliko snega padlo na Dovjem, v gorah pa še več. Dva moža sta prišla pozneje iz Vrat, ki sta zapazila četrť ure daleč iz svojega gozda, da našega Doma

¹ Gl. Plan. Vestn. 1909, str. 81, 111. — Ured.

— ni več. Koj sem poslal Požganca z delavci v Vrata, da naše reči odkopljejo in, kar morejo, rešijo. Plaz je imel širjave kakih 500 metrov, Dr. Šlajmerjeve vile v sredi pa ni vzel, ker je en kilometer nad hišo skalnat rob plaz v dva dela razdelil po 200 metrov, v sredi pa je sto metrov z njegovo hišo izpustil. Spomladi je prišel v Vrata predsednik dr. Fran Tominšek z odborniki svet ogledovat, kjer plaz ni šel; našel je v gozdu sredi dreves, nekaj sto metrov dalje, skalnat grič, kjer smo postavili tretji naš Dom v Vratih, še večji ko je bil prejšnji, spodaj zidan, zgoraj lesen, z mnogimi sobami, s kopališčem in z vsem komfortom. Sklepali smo, da plaz ne sme sem priti (če bo naš sklep kaj veljal): prvič, ker sedaj semkaj ni prišel z Rogljice, drugič, ker robovi Stenarja in Cmira kažejo, da se bodo plazovi teh gora drugam obračali, tretjič, ker je naš novi Dom v pritličju zidan in leži na griču. Načrte je napravil naš društveni inženir stavbni nadsvetnik Skaberne, zidal je pritličje mojster Melink iz Goriškega, tesarji so bili Bohinjci, katere sem dnevno plačeval; porabili so tudi les prejšnjega Doma Mizarska dela je, kakor vselej, izvrstno napravil Mrak iz Mojstrane.

Kaj je vzrok, da je plaz iz daljne Rogljice odnesel prejšnji Dom v Vratih? Ali ni plaz iz bližnjega Cmira nasproti bolj nevaren? Ne, ker je Cmir bolj strm, sneg sproti odleti in plaz iz drč koj spodaj ostane. Na lepem prostoru, kjer je bil prejšnji Dom, ni bilo plazu več sto let. Priča je bil stari Smrlinjek (Urban Dolžan, star 87 let, ki ima notri rovt) in njegov † oče, star 90 let, da tja ni prišel plaz nikoli. — Priča so bila več sto let stara drevesa, katera je sedaj plaz polomil. Leta 1908 se je torej prigodil izvanreden slučaj! — Ko sem pozneje ogledoval s Cmira površino dalje od Rogljice in Dolka, ki je podobna široki strehi, in videl, kako drže peščene drče in jarki navzdol proti Vratom, sem koj spoznal, da so pred tisoč leti, prej in pozneje tudi hodili plazovi, kadar je preveč snega padlo. Zanimivo je, da je pod steno Dolka globok jarek obrnjen proti Mojstrani, a ni zadržal plaza. Ker je brez dvoma plaz l. 1909 večkrat šel, je prvikrat ta globok jarek napolnil, drugikrat pa drl čez njega v Vrata.

Zanimivi so tudi drugi plazovi. Pod Triglavom v Vratih pridejo iz obojestranskih gora skupaj in se objamejo vsako leto. Ravno tako na tej in oni strani Luknje. Spomladi, ko je zjutraj zmrznjen, trd sneg, se pride čez Luknjo v Trento; popoldne, pri solcu, je bolj nevarno. Jakob Janša (pozneje župan) mi je pravil, da je šel onstran Luknje po sredi jarka v Trento; včasih je šel pod snegom skozi tunel, včasih je počakal, da je plaz odšel, včasih je naprej tekkel, da ga plaz z višave ni dobil.

Podobno kakor v Vratih, je tudi v Kotu in v Krmi.

Bilo je 15. oktobra 1887, ko je šlo sedem naših drvarjev iz ko-roške strani Karavank pod Rožico (Babo) proti domu. Na sedlu med Babo in Plevelnico je bilo — sneg je že prej tri dni šel — ko pridejo na našo stran pod Plevelnico in stopajo eden za drugim po stezi. Sami podmeljejo z nogami nehotè sneg v steni, spodaj je prepad kakih 10 metrov. Eden drvarjev je srečno prišel po stezi čez, pet jih mali plaz vzame in vrže v prepad; štirje zlezejo ven iz snega, dva pa sta zasuta v plaz; umrla, preden so prišli na pomoč ljudje iz Dovjega. Ta kraj sem ogledal, pa ni videti nevaren.

Bilo je 2. marca 1909, ko je plaz zasul drvarja Janežiča in njegovo ženo Marijano ponoči v drvarski koči na desnem bregu Save pod Brano, nasproti postaje Dovje. Mož je prilezel ven in klical na pomoč, nekoliko pomečkan. Šel sem ga previdet na postajo. Njegovo ženo pa so ljudje našli pod snegom. Bilo je toliko snega, da ga moj konj ni mogel bresti, ampak je moral pred konjem en mož gaziti.

Čez Galerije v Vratih je šel velik plaz s Križa v Bistrico l. 1878 in je v širjavi 300 metrov gozde polomil. Štore polomljenih dreves sem še jaz ogledoval; sedaj so že segnili. Takrat (l. 1878) je tudi plaz z Dobrača prišel v Pliberk; spomnim se nanj iz časnikov. Na pustni dan je več maškar podsul.

Čez Galerije v Vratih je v zadnjih 30 letih sploh večkrat šel, kakor bi se navadil. Predlanskim (1920) je plaz bolj blizu proti lovski koči zavil! Če pogledaš gor v Križ, vidiš, kako gladke stene — kakor strehe — skupaj visijo.

Pred leti je plaz s Črne gore in od druge strani, čez Peričnik, doli v Bistrico prišel, kjer sta se objela in vodo zajezila, ki je do jeseni pod plazom tekla.

Ob prehodu spomladi v poletje meseca maja in junija se lepo vidi, kako tečejo ozki plazovi kakor potoki vode z velikim ropotom s Triglava v nižavo. Pri kotlinah v steni postanejo, da se napolnijo, potem pa zopet naprej tečejo, kakor voda pri Peričniku.

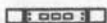
Pastirju Jožefu Jakelj-u je še meseca junija mal plaz s Stenarja podsul 20 ovac, ki so se pasle pod steno.

V nižavi Planice pod izvirom Save je postavil g. Jos. Lavtižar malo hišico, na treh straneh z deskami obito, obrnjeno proti Ponci in Savici. V šali sem rekel: „Spomladi bo hišica znak ležala in tace nakvišku molela.“ H. Roblek in Lavtižar sta se mi smejala. A res je plaz koj spomladi s Ponce prišel, zasul kotel, izvir Save, pomečkal hišico in prinesel s seboj — gamsa, ki je na macesnu tik hišice v vejah obvisel. — A glej! Čez leto dni se pa meni ni boljše godilo; plaz je prišel z Rogljice in je odnesel moj Dom v Vratih!

Med vojsko so vojaki posekali drevje na Vršiču nasproti planinski koči, katero je naredil dr. Tičar. Plaz pride do hiše in jo poškoduje. Pa vojaški časniki ali inženir, Čeh, naš pristaš, je kočo zopet popravil.

Kaj se godi z gamsi? Večjidel gredo nižje v gozde, veliko jih pa vzamejo plazovi. Nekateri gamsi se ubijejo, ko se po stenah led naredi in zapade nov sneg; gamsi, ki so sicer premeteni, niso toliko preudarni, da bi ne stopili na ta sneg, pod katerem je led!

(Dalje prih.)

Od koč do koč v Savinjskih Alpah.

Brunon Rotter. (S 5 slikami.)

Zvesto, vztrajno tovarišico sem se v soboto, 15. julija 1922 odpeljal iz Ljubljane v Kamnik (380 m). Kljub pretečim črnim oblakom sva jo mahnila iz Kamnika po novo markirani poti, potrebni še nekaj poprave, skozi park in Mekinje v Stahovico, kjer sva se pri „Korelnu“ malo ustavila.

Tu najdeva mladeniča, ki hoče tudi na Veliko Planino; povabiva ga s seboj in rad se nama pridruži.

Po okrajni cesti v desno nam je treba iti samo nekaj korakov do znamenja, odkoder vodi zaznamovana zlozna pot navzgor; ob približno 7 uri zvečer dosežemo višočino Sv. Primoža (854 m). Ni nam treba mimo cerkve; pot vodi naravnost mimo Sušave, Pasjih Peči, nato navzdol do Kisovca in konečno navkreber mimo Male Planine na Veliko Planino (1555 m), kjer stoji primitivna koč SPD. Tja dospemo ob devetih.

V koči nas pozdravi prijatelj France iz Gornjega Grada; nalašč je prikorakal čez Črnelec, da me pozdravi v tej višavi in prestriže moj pohod v Alpe. Sprejem je bil tem veselejši, ker je bilo v koči mnogo znanih. Nismo se sicer dolgo mudili; vsi smo bili utrujeni, koč je majhna, stisnili smo se vsak v svoj kotic na tistem vzvišenem prostoru, ki ga navadni ljudje imenujejo „skupno ležišče“.

In res bi bili hitro pospali, ko bi ne duval veter skozi vsako odprtino, ko bi ne regljal dež po strehi in ne prihajali še zakasneli drugi in tretji turisti. Planinski spanec pa je naposled premagal vse ovire.

Drugo jutro smo hoteli kar pozabiti na nadaljevanje ture, ker nas je s koč vred zavila gosta megla in je burja brila, da nam je mraz pretresal kosti.

Vendar smo okrog 8. ure odrinili naprej. V gosti megli nismo imeli prilike občudovati krasno floro te planine; pač pa smo sem in

tja opazili gruče pastirskih koč, ki jih imata Mala in Velika Planina baje 108. Ker je pred kratkim ena pogorela, število gotovo ne bo točno. Tudi najvišji vrh, Njivica (1668 m), nam je megla zakrila. Megla je bila sploh naša spremljevalka; večkrat nas je prisilila, da smo se malce razkropili in pogledali po markaciji. Čez tričetrt ure dospemo na Konjščico (1536 m) in čez daljnje četrte ure smo bili v Dolu, pri lovski koči, ki pa je bila zaprta.

Baš sem nastavljal svoj fotografski aparat, ko pade prva kaplja. Hitro jo odkurimo v bližnjo prazno pastirsko kočo in skoraj je odprlo nebo svoje deževne shrambe in padala je toča in dež.

1. Konj (1800 m).

„Čas je denar“, tako smo si mislili in med nalivom praznili nahrbtnike; priznali smo, da nam dobro diši. A lilo je naprej in lilo. Jaz porabim čas, da si čevlje namažem s svinjsko mastjo; kajti čaka nas pot po mokri travi. Nekaj svetlih solčnih trenutkov sem porabil, da fotografiram družbo. Potem smo odrinili.

Nadaljnja pot je lepo nanovo nadelana in markirana, a pelje precej navkreber, da se doseže nekako v eni in četrte ure pastirska koč na Rženiku (1648 m). Da je med potom zopet malo škropilo, se ne izplača omeniti. Spotoma smo si tudi nabrali prvih očnic, ki pa so bile precej dolinske. Pri prijaznih pastirjih smo dobili za dobro plačilo celo latvico

mleka, ki pa je bila za naš tek še premajhna. Od tu se pride po strmi senožeti v nekako 20 minutah do Konja (1800 m). (Gl. sliko 1). To je začetek grebena Konja, ki nudi lep pogled, zlasti na srednje Savinjske Alpe, na Veliko in Malo Planino, Rogatec, Menino, Mizo, Boskovec in Lepenatko.

Ker je bril precej hud veter, smo se morali po robovih premikati prav previdno, da nismo zdrsnili proti Lučam, oziroma Stranjam. Po klinih in vrveh smo se plazili naprej. Glavni vrh Konja zapustimo po ruševju, vzhodno po skalnatih stopnicah, mimo dveh rogljev strmo navzdol do skale, ki se imenuje Peč, potem zahodno naprej po skalnatem žlebu do razpokanega sedla. Do sem je najtežavnejša pot.

Nadalje vede skoraj vodoravno čez zahodni rob na sedlo pri Luški Kopi (1753 m) in po skalovju in gramozu do Presedljaja. Teden pozneje je naš vrli vodnik Suhec iz Luč popravljal pot, zabil že mnogo klinov ter pritrdil nove vrvi, tako da menda Konj ne bo nikogar več metal raz sedlo. Prihodnje leto dobi še spominsko knjigo in štambiljko od mene, da bo bolj imeniten. — Za prehod čez Konja se rabi približno eno uro.

Na Presedljaju se cepijo poti, in sicer čez Luče v Gornji Grad, čez Belo v Bistriško dolino in pot, ki jo popisujem v tem članku. Stara pot, ki je zelo dobra, vodi severno od Vršičev po tratih in med ruševjem polagoma do Praga pri Dedku (2020 m), kjer smo našli zelo lepe očnice, zalotil nas pa je ponovno veter in dež, tako da smo jo brzo ubrali do kočice na Korošici (1807 m), ki smo jo dosegli v 1 $\frac{1}{2}$ uri.

Srečno smo odnesli pete; edino nad Pragom, v očigled Korošice, me je veter tako zasukal, da sem se med občim smehom obrnil okrog svoje osi; za spomin sem pustil na licu mesta malo kože in nekaj kapljic svoje nežlahtne krvi.

V koči (gl. sliko 2) je bila zbrana že večja družba, ker vsled dežja ni mogla zapustiti gostoljubne strehe. Ko se okrepčamo in zgovarjamo o nadaljevanju ture, se prismeje Suhec, češ „zimo 'mamo“. Res je brila burja in naletavale so snežinke kakor o Božiču. Sosednji pastir, ki je pripeljal dva dni preje svojo čredo volov na Korošico, je tarnal in obmiloval svoje živali, a si ni znal pomagati. Živali so begale od ene plane na drugo. Proti večeru neha snežni metež; zapadlo ga je čez ped visoko. Nebo se je počasi jasnilo in nekaj zvezdic se prikaže na nebu, dobro znamenje za prihodnji dan.

Lepo „zimsko“ jutro, 17. julija, nas je zdramilo iz spanja. Hitro pokonci — in z aparatom sva iskala s Suhcem lepih posnetkov, ki naj nas spominjajo na ta vremenski preobrat.

Okrog $\frac{1}{2}$ 8. ure krenemo koj za kočo po novi poti, ki je najkrajša in zato najbolj strma, proti Ojstrici. Treba je bilo vsled snega silno paziti in smo ga morali gaziti v zametih mnogokrat čez koleno. Po večini se nismo držali markiranega pota, temveč silili kar naravnost proti vrhu, ki smo ga dosegli ob pol 10. uri.

Krasen razgled se nam je nudil z vrha Ojstrice (2350 m). Videli smo Dolomite, skupino Visokih Tur in panoramo od Velikega Zvoha do Golovca (to panoramo prinaša Planinski koledar, letnik 1923) in drugo. Nad pol ure smo se divili razgledu. Ob pol 11. uri odrinemo nazaj po isti poti do zazpotja, ki ga dosežemo ob 11. uri. Po kratkem slovesu odrine en del nazaj na Korošico, a midva s tovarišico kreneva počasi strmo po zasneženem žlebu navzdol, potem po prodišču povprek ter dospeva ob pol 12. uri na Škarje (2135 m). Po kratkem odmoru

2. Korošica.

se obrneva proti Logarski dolini. Koj v začetku se stopa po leseni lestvi, potem po prodišču navzdol; ob 12. uri dospeva pod Planinščico (1733 m). Tu se ustaviva; ker me je prijatelj France prosil, naj si ogledam prostor za kočo, ki jo namerava postaviti tam Mariborska podružnica, se povrnem kvišku ter stojim v kakih petih minutah na znamenovani planoti.

Res lep pogled se nudi od tod na Ojstrico in na severni del Savinjskih Alp, na Logarsko dolino in njen okoliš! Pa ne samo to. Če se poda turist od Korošice na Ojstrico in nadaljuje pot v Logarsko dolino, manjka nekake prehodne kočice. Tu se tudi cepi pot skozi Grlo in čez Klemenškovo planino; kočica bi bila nekaka vez s Krofičko in Strelovcem. Upam torej, da se bomo skoraj smeli ustaviti pod gostoljubno streho kočice — na Planinščici.

Od tu je po vodniku Suhcu krasno nadelana pot Mariborske podr. SPD. skozi Grlo v Logarsko dolino, ki nudi vedno lep pogled na gorske vršace in slap pod Rinko. Ta pot ni dolga; dosegla sva klopico v Logarski dolini že ob pol 3. uri, akoravno sva odšla od razpotja šele ob pol 1. uri in sva vse prej kakor hitro hodila. Pot se vije lepo polagoma po borovju, skalovju in ruševju v dolino; konečno prehodiš še senčnat gozdiček in pred seboj imaš Logarsko dolino. Dalje čez mostič do divnega slapa pod Rinko (gl. sliko 3.) ni več ko pol ure, tako da sva ga, 80 m visokega, občudovala že ob 3. uri popoldne. Mimo verande, po krasno nadelani poti, dospeva do brvi nad slapom, nadalje po stopnicah, ob katerih je napeljana vrv, in med velikanskimi kladami ob neprestano žuboreči vodi navzgor. Na levi strani vidiva šest virov, a največji vir je nekoliko višje (1290 m) ter ima 2° C. Pri tem se ustaviva, da v naglici napravim posnetek. Nimava več dolgo; ob pol 4. uri naju pozdravlja Frischaufov Dom na Okrešlju (1400 m, gl. sliko 4) in naša znanka, oskrbnica Marička.

Tam izveva, da se še nekaj turistov klati po Hudem Prasku; ko jim dam „glas“, sem iznenaden, ko se odzoveta naš mariborski Franček in neki zaspanček. Precej časa so „hudo praskali“, a konečno se prikažejo in pozdravljanja ni bilo ne konca ne kraja. Med tem se je kočja napolnjevala, a točno ob 10. uri smo šli spat.

Dne 18. julija sva se ob pol 7. uri poslovila od prijazne oskrbnice in kočje z obljubo, da se čez nekaj dni vrneva.

Skozi Mrzli dol, nadalje po vijugasti poti dospeva ob 8. uri do skale pred Turskim Žlebom. Tu se malo okrepiva ter kreneva ob četrt na devet naprej. Snega je še precej ležalo, zato sva krenila po zgornji (zimski) poti. Malo začudeno je pogledala moja spremljevalka to pot; ali greva res tja gori? Seveda! Jaz naprej, ona za menoj po klinih in ob vrveh. V začetku je bilo vse precej v redu in je šlo prav prijetno naprej. Ko dospeva do hloda, nad katerim je pritrjena tabla SPD., je postal položaj drugačen, kajti vrv nad hodom je bila raztrgana, klini so se malo majali, celo hlod se je stresel, ko sem šel s svojo ne baš obilno težo preko njega. No, tudi ta malenkost naju ni preplašila, pač pa sem malo pogledal, ko opazim pri glavni strmini, da so klini skoraj nezanesljivi; kajti oporni klini za hojo so se gugali prav lepo v zraku, mesto da bi bili vdeleni v skali, in vrv je bila baš na tem mestu raztrgana skoraj za en meter. Pa kaj to stori? Naprej — in šlo je. Konečno sva se še malo prestopala po produ in ob pol 10. uri sva bila vrh Žleba.

Tu se malo ustaviva, da se odpočijeva. Ob četrt 11. uri kreneva čez Male Pode proti Skuti, v katere podnožje dospeva ob 11. uri.

Pot na Skuto seveda še ni bila izčiščena, zato polna proda, kar je prodiranje proti vrhu malo otežkočilo. Neki turist je sicer napisal v spominski knjigi vrh Skute, da „naj SPD. odstrani iz reber Skute še

3. Slap pod Rinko.

teh par klinov, da bo to res prava tura“; nama pa so prišli popolnoma prav. Dotični turist pa se na Skute zelo širokem hrbtu prav lahko izogne „tem par klinom“.

Na vrh (2500 m) sva dospela ob pol 1. uri. Več ko eno uro sva se divila razgledu. Potem sva odrinila po skalnatih kladah proti vznožju Skute, dalje po grebenu in ob kadunji med Skuto in Struco vzhodno po pobočju Struce, zatem ob razpotju, mesto proti Mlinarskemu sedlu, čez Velike Pode po skalah in snežiščih do razpotja proti Legarjem in dalje ob strmem pobočju Jurjevec, ki visi proti koncu Bistriške doline (tam so lepe očnice!) do Malih Vratc, ob četrt na pet v Cojzovo kočo na Kokrskem sedlu (1800 m). Tu sva našla dokaj prijetno družbo in sva se utaborila za počitek.

Dne 19. julija je neprijazno zavijala megla vršace v svoj neprodirljiv pajčolan; zato se odpraviva šele ob četrt na 9. uri proti Grintavcu in to po najlažjem potu, ki vodi zahodno navprek proti vznožju. Še dokaj čisto je izgledalo, samo pravega „zraka“ ni bilo. Okrog 9. ure pa zagrneje megle nenadno vse vrhove, začne deževati, malo kasneje pada toča in skoraj je silna burja prinesla snežinke, ki so postajale tako goste, da so zapirale pogled. Še nisva izgubila vseh nad; a ko se okrog pol 10. ure začenjajo skrivati pod snegom markacije, se obrneva nazaj ter po hudem boju z viharjem in snegom priromava ob pol 11. uri vsa premočena in zlovoljna zopet v Cojzovo kočo.

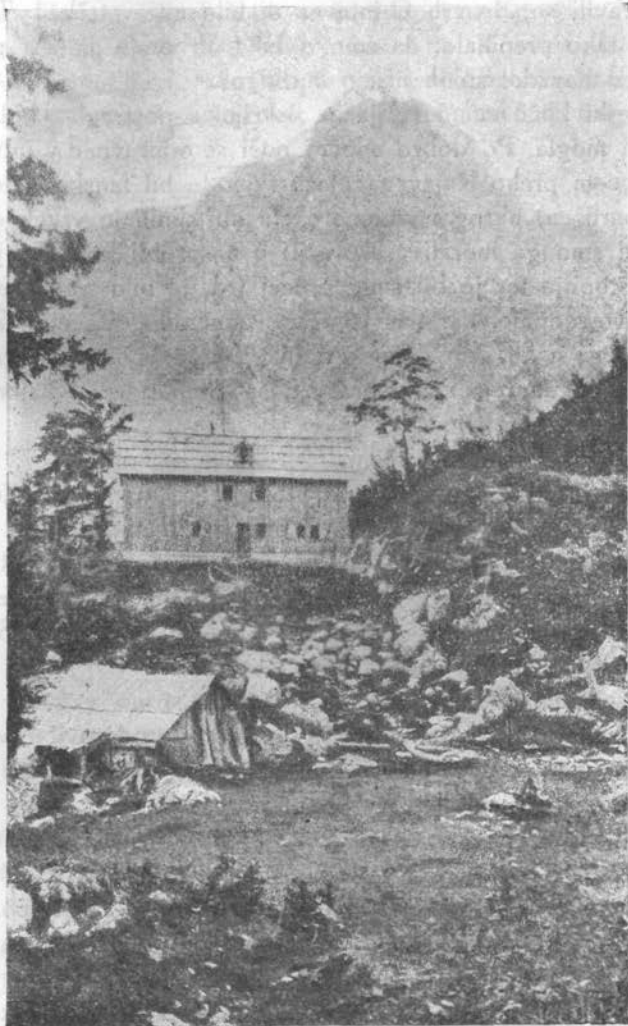
In vihar je bril dalje, a sneg je naletaval. Tekom popoldneva, ko smo bili vsi premraženi — izposodili smo si celo koce za obrambo mraza — dospe nova partija, ki je prehodila novo pot čez Greben, a baje tam ni mogla najti več markacije. Bili so mokri do kože, kajti prehodili se pravcat snežni metež. Proti večeru je vreme kazalo boljše lice in rastlo je upanje za prihodnji dan.

Trojica dijakov se je odpravila na Grintavec, a morali so se vrniti, ker je bil popolnoma leden in za prehod čez Mlinarsko sedlo nepripraven.

Turisti se v planinskih kočah kaj hitro seznanijo, tudi mi smo se vsi v kratkem sprijateljili. Zasedli smo štedilnik, ženski svet je jel prepevati, basi so pritisnili poleg in v kratkem je naš na hitro roko sestavljeni pevski zbor pod raznimi dirigencami prepel vse pesmi, kolikor smo jih znali. Ob gorski policijski uri smo se vlegli k počitku, ki smo ga uživali v polnem obsegu.

Dne 20. julija smo počakali, da so se „vremena zjasnila“ in je solnce malo stajalo sneg. Zato je nas petorica odrinila šele ob 9. uri od kočice mimo Malih Vratc, potem po grebenih dolge stene Grintavčeve, uživajoč vedno lep razgled, proti Grintavcu. Ko smo prehodili precej snega in skal ter prodišč, dospemo po lahnem plezanju na južnem grebenu na stari pot in dosežemo vrh Grintavca, 2559 m, ob 11. uri. Bril je oster sever, hitro smo se vpisali v spominsko knjigo in krenili ob četrt na 12. uri po severni strani Grintavčeve piramide po ovinkih in

nadalje do sedla proti Malemu Grintavcu, po katerem smo se vzpenjali po vrveh in večinoma po robu in njega rezeh, ter dospeli ob 12. uri na Mlinarsko sedlo. Tu je bil tako zanimiv pogled proti našim orjakom, da smo se vstavili; tu sem po dolgem času zopet enkrat slikal.

4. Frischaufov Dom (proti Ojstrici).

Ob pol 1. uri se je nadaljevala tura navzdol čez severno steno po grebenih in snežiščih po dobro z žico zavarovanih serpentinah in potih do končnega snežišča, po katerem smo se spustili proti Gornjim

Ravnem (1842 m). Že med potom smo opazovali idilično Češko kočo (1600 m), ob 2. uri pop. smo dospeli pod njeno gostoljubno streho.

Omeniti še moram, da je zapustila ena partija Kokrsko sedlo pol ure pred nami — videli smo jih daleč pod seboj, medtem ko je druga partija, ki je šla tik za nami, prispela v Češko kočo nekako tri ure kasneje. Pravili so, da vrh Grintavca ni bilo niti vetrčka! Ti srečniki! Nas pa je tako prepihalo, da smo dobil trde prste in pri plezanju po severni stezi navzdol sploh nismo čutili rok.

V Češki koči nam je prijazna oskrbnica postregla, kolikor je pri pičli zalogi mogla. Po dobro spočiti noči se odpravimo v jutru 21. julija nad studentem preko Rujavega plaza (kjer je bil lansko leto pot popolnoma porušen) okrog navpične skale ob klinih in vrveh do strmega snežišča, ki smo ga morali prekoračiti v nasprotni kot. Ker je nov sneg zasul vse stopnje ter je bil sneg precej trd, je bilo treba sekati skoraj povsod nove stopnje, kar nas je precej zamudilo. Začetek Žrela je bil malo neroden; a ko smo dospeli do vrvi, ki so bile dobro popravljene, je šlo kaj lepo naprej. Pravzaprav je ta prehod eden najkrasnejših in tekmuje s Turškim Žlebom.

Vedno višje smo se vzpenjali in konečno, ob pol 7. uri zvečer, dospeli na vrh Žrela. Tu sem hitro fotografiral svojo partijo, kako se je pomikala po Žrelu. Ob 7. uri se odpravimo naprej; pot se vije po serpentinah navzgor. Snežišče pod Rinko smo dosegli ob četrt na osem, ga prekoračili in bili vrh Vodin ob pol 8. uri. Nadalje se zopet pot malo dviga do Jezerskega sedla, a od tam strmeje proti Savinjskemu sedlu, kamor smo dospeli ob 8. uri.

Ker se nam ni dalo ustavljati, krenemo strmo navzdol in smo ob četrt na devet pri razpotju na Mrzlo goro. Tu se odpravita dva gospoda, da pomezeta na njo, a mi se malce ustavimo, da ju spremljamo s pogledi, a skoraj nam izgineta izpred oči.

Nadaljujemo pot po prodišču ter preko snežišča v Mrzli dol in stopimo v Frischaufov Dom na Okrešlju ob pol 10. uri. Med potoma srečamo dva Čeha, ki povesta, da nameravata v Češko kočo. Pogledam jima pod noge in jima resno odsvetujem; kajti z gumijevimi petami in površnikom — — —!

Na Okrešlju nam je naša Marička postregla z vsem, kar ji je bilo na razpolago, in se je hudovala, da gremo naprej, mesto da bi pri njej uživali gostoljubnost. Ali dan je bil lep, dopust se je bližal koncu in „le naprej, oj le naprej, dokler je še vetra kej“. Okopljem si noge v škafu vode (basena tu še žal ni . . .); med tem sem užival razgled.

Ob trideset na eni uri pa smo odkorakali z onima, ki sta prišla z Mrzle gore, naprej proti Kamniškemu sedlu (1990 m), po znani imenitni

stezi. Ob četrtna tri smo se ustavili v ondotni koči. Ker nam gracije v tej koči niso bile po godu, smo že ob tretji uri nadaljevali pot mimo Babe, potem pod Rdečim kupom in pod stenami gor in dol, čez rebra ob vrhah in klinih, mimo snežišča do Sukalnika, kamor smo dospeli ob pol 4. uri. Od tam pa pod Planjavo (gl. sliko 5) in ob robovih naprej čez zelenice — in smo bili ob četrtna šest zopet na Korošici. Po kratkem počitku smo skočili še do Kocbekove kočice na Molički planini, da si ogledamo njo in Jubilejno kapelico, a vtis je bil zelo žalosten. Škoda za nekdanj tako važno postojanko, da gine in skoraj bo postala — ovčji hlev.

Koča, ki nosi ime enega stvariteljev planinstva v Savinjskih Alpah naj je posvečena razpadu? Še se da popraviti, še je čas, da se nekaj

5. Planjava 2399 m (od Korošice).

ukrene. Ker je koča na Korošici že itak premajhna, naj se oskrbuje še Kocbekova koča; uverjen sem, da bo prihajalo več turistov čez Ojstrico, ako se ne bo treba vedno bati za prenočišče.

K počitku smo se vrnili na Korošico. Moj zadnji prosti dan je napočil, bila je sobota, 22. julija. Ob pol 8. uri odrinemo iz kočice, krenemo čez Prag pri Dedcu (2020 m) in med ruševjem in po tratih do Vršičev, in dospemo zopet na Presedljaj (pol 9. ura). Tu se posloviva od partije, ki se vrača čez Konja in Veliko Planino, a midva se obrneva proti dolini, skozi gozd po krasni promenadni poti do in ob potoku Beli. Ob pol 11. uri sva v Kamniški Bistrici. Tu posediva pod košatim drevjem ter si privoščiva dolinske sladkosti, katere nam nudi iz kuhinje in kleti naša znanka s Kamniškega sedla, Francka.

V Stahovici pri Korlunu se sčakava s turisti, ki so krenili preko Konja; nato pa po prašni, trdi cesti v Kamnik in na vlak.

A prihodnje leto, ko bo zopet sijalo julijsko solnce, takrat obiščem še nekaj neznanih mi vrhov prelepih naših Savinjskih Alp.

Na Jalovec.

Zgodbe planinskega trmoglavca.

Napisal K Jug.

Topot sem pa kar sam glodal meglo. Bilo je namreč v juniju (1922), Zorko jo je bil že pobrisal domov na počitnice, Franceta pa je oblival smrtni pot, a ne na kaki nevarni steni, marveč doma za mizo: pripravljal se je na izpite. Ti neskončni izpiti bodo iz Franceta napravili celega šumaštra. Ko sem se vrnil s ture, ki jo hočem opisati, mi je prav po profesorsko izprašal turistovsko vest in mi je naštel toliko abnormalnih grehov, da bi me kmalu izključil iz družbe normalnih ljudi. Po njegovem mnenju imajo namreč normalni ljudje v prvi vrsti radi sami sebe in ne pozabijo na nič, kar služi v blagor njihove najožje „domovine“, to je njih osebe. Pri meni pa, kakor je trdil, ni mogel najti kar nič te lastnosti.

„Beštrga, odkod imaš to marogo na čelu?“

„Z Jalovca! Kaj še ne veš? Toliko me jih je že izpraševalo. Mislim sem, da vedo že vsi.“

„Ti, take pritikline pa raje na Jalovcu puščaj! Cela koža je vendar le boljša ko tisoč izkušenj.“

„Kaj misliš, da nosim rad te ocvirke na najočitnejšem mestu? Vedi, da me imajo za pretepača!“

„Pusti pri miru, kar te nič ne briga!“

„Nisem mogel; kar samo je prišlo.“

„Samo prišlo? Kajpada! Sama še klofuta ne pride, — kaj šele take buške.“

„Položi pa ti glavo s tako silo na skalo kakor jaz in videl boš, ali ti pride kaj ali ne.“

„Kaj? Čemu polagaš glavo na skalo?“

„Saj nisem hotel — priletel sem tja!“

„Zakaj pa si priletel tja?“

Ker me ni drugam vrglo.“

„Zakaj te je sploh vrglo?“

„Bogme! Pojdi ti z oglodanimi čevlji in brez derez po tako strmem in trdem ledu kakor jaz, in videl boš, kako bo šele tebe vrglo.“

„Kje si imel dereze?“

„V nahrtniku. . .“

Zdajci se je pričela pridiga, taka, da bi že radi nje same bilo bolje, če bi sploh ne bil šel na Jalovec . . . Toda moja vest je čista. Kako bi me sodil, kdor še ni bil v moji koži? Poslušajte torej, potem sodite!

V juniju je torej bilo. Dolgo sem čakal na primerno vreme, dokler se nisem čakanja naveličal in jo v nestanovitnem vremenu popihal proti Gorenjski. Pred očmi sem imel velik načrt: čez Begunjščico po ovinkih na Bled. Ovinki bi obsegali vse Karavanke do Kepe, potem Jalovec, Razor, Triglav in Pokljuko. Za to klobaso sem mislil porabiti dober teden. — Ker sem vzel vse potrebščine (opremo in hrano za ves čas) s seboj, se mi je nahrbtnik zelo obtežil in sem se prvi dan, na Begunjščici, hudo potil. Pozneje sem se seve tej teži privadil, celo teči sem mogel ž njo, če sem si vse jermene tesno na telo pripel. Sicer pa je v hribih dobro zaposlen želodec ena prvih potrebščin; tudi ta posel je izdatno lajšal moj nahrbtnik.

Kako sem hodil po Karavankah do Kepe, ne bom pravil, ker to pot lahko vsak sam poskusi. Parkrat sem se spotil, parkrat premrazil, parkrat sem bil žejen in parkrat od dežja namočen, pa sem že bil v Ratečah. To je šlo naglo; če mi gre kaj hitro izpod rok, me vedno veseli. Tako sem bil tudi v dežju na Karavankah dobre volje. Križev pot se je začel šele v Ratečah.

Prva zastaja je nastala, ko sem dognal, da sem vzel s seboj premalo denarja. Imel sem le še 30 dinarjev, ture pa še za štiri do pet dni. Trma mi namreč ni pustila, da bi radi pomanjkanja sredstev prekinil svojo turo. Hitro sem si dal deset dinarjev na stran, da bom imel za vlak. Z drugimi desetimi dinarji sem si kupil kruha in suhega mesa, ker sem bil na Karavankah preveč priden v jelu in nisem v zadostni meri računil z nepreklicanimi potrebami najmerodajnejšega faktorja, želodca. Hotel sem si olajšati nahrbtnik v upanju, da pozneje ne bom več tako lačen, ker bom lažje nosil. No, v svojem upanju sem se zmotil.

Ostalo mi je torej le še deset dinarjev; ž njimi naj plačam vsa prenočišča v Ratečah, v Trenti, v Vratih, v Vodnikovi koči in na Bledu! Zdelo se mi je, da ne pojde preveč gladko; toda trma pravega turista se tudi v takih okoliščinah ne uda. Najprej sem si razdelil provijant na pet enakih delov in sem se obvezal pri svoji planinski disciplini, da bom jedel vsak dan le porcijo, določeno za ta dan, čeprav so bile

porcije kaj pičle. Proteste merodajnega faktorja sem upal potolažiti z vodo in z žvečenjem citronovih olupkov.

Ker sem v noči pred pohodom na Jalovec pričakoval slabega vremena, sem sklenil porabiti preostalih mi deset dinarjev v Ratečah za prenočišče. Pozneje sem nameraval prenočevati tam, kjer je najbolj poceni, t. j. na prostem. Če bi bila kaka noč jasna, sem jo sklenil porabiti kar za nadaljevanje marša. Tako sem upal zadostiti kaprici in žepu.

Ves navdušen sem bil spričo tega načrta. Niti mislil nisem na to, je li sploh mogoče, da se mi načrt ne posreči. Bil sem v nekakem bojnem razpoloženju. Mislil sem si: „Moraš, in boš!“ Hotel sem preizkusiti samega sebe in odločen sem bil tako, kakor da bi imel s svojo turo rešiti — domovino.

V Ratečah sem prenočil v neki gostilni. Jezilo me je, da je bil gostilničar zelo „radoveden“, ali želim kaj večerjati in piti. Najprej sem skušal preslišati njegovo vprašanje. Ker pa to ni oviralo gostilničarjeve vljudnosti, sem mu dopovedoval, da imam „preveč“ težek nahrbtnik in bom zato raje svoje večerjal. Iz tega je gostilničar razumel, da sem študent; odslej ni več silil vame. Tako sem porabil le pet dinarjev, za prenočišče. Ta uspeh me je navdal z novim pogumom. Saj mi je ostalo celih pet dinarjev, ki jih še lahko porabim za napitnino.

Tisto noč nisem dosti spal. Motili so me namreč fantje, ki so ravno odhajali k vojakom in so vso noč po vasi prepevali. Zato sem se zgodaj zbudil in se odpravil. Ob štirih, ravno ko se je danilo, sem oprtal svoje cacare in jo mahnil proti Planici. Nizko so bili oblaki in jutranja rdeča zarja je napovedala, da ne bom trpel — žeje. Rateški pastir mi je resno svetoval, naj ne hodim na Jalovec, posebno ker se na njem ne bom mogel iz treh razlogov čisto nič orientirati: prvič ker bom imel gosto meglo, drugič ker je Jalovec še ves v snegu in tretjič ker Jalovec še premalo poznam. Pravzaprav ni govoril napačno tisti pastir. Pregovoriti me pa le ni mogel. Mislil sem si namreč: Megla tudi na Jalovcu ne bo tako gosta, da bi ne šla skoz moja glava, ki je dovolj trda. Snega sem vaje; no, in če Jalovec doslej premalo poznam — saj grem nanj baš zato, da se spoznava.

Ko sem tako potuhtal svoje razloge, sem jo brez vsake skrbi urezal v Planico. Čisto nič se nisem dolgočasil, ker sem hodil sam. Deloma sem samotnemu potovanju že vaje, deloma pa ima tako potovanje svoje dobre lastnosti: lušno je, če more človek docela sam svobodno odločati o svoji turi; na nikogar se ni treba ozirati, ni ti treba po nepotrebnem počivati in jesti; in če se ubiješ, si vsaj brez odgovornosti.

Megla in sneg sta segala nizko doli v Planico. Vriskal, žvižgal in drl sem se v oblake, kolikor me je bila volja. Par gamsov sem s tem res prepodil. Kar zaslišim odgovor iz megle v kotu Planice pod Jalovcem. Mislil sem, da so to turisti, pa sem pospešil korake in vpitje. Odgovori so bili vedno razločnejši. Ko stopim na sneg, si nastavim dereze in tako sem v kratkem dohitel dvoje težko oprtanih ljudi, ki niso bili turisti. Ko so me ugledali, so me kar počakali. Oni so me imeli za svojega tovariša, posebno ko so videli moj težki nahrbtnik, in tudi oni so se — zmotili. Pravili so mi, da so jih prehiteli že trije divji lovci, ki so šli proti Vel. Kotu; oni pa da gredo po divjih kupčijah čez Travnik v Trento. Občudoval sem enega izmed njih, ki si je upal nositi vkreber 25 kg kave in še 6 parov težkih čevljev. In kako jo je mahal! Nehote sem si predstavil, kaj bi bilo, če bi se ta orjak srečal v Trenti s kakim laškim financarjem. Pripovedovali so mi nadalje, da so pred kratkim našli na Vel. Kotu ubitega in oropanega tihotapca; svetovali so mi, naj ne hodim neoborožen v ta del sveta. Pokazal sem jim svoj cepin in jih zagotovil, da znam tudi dokaj urno — teči, če drugače ne kaže; sicer pa da se ne bojim nič, saj sem že veliko potoval po samoti, pa me še nihče ni ubil. Med takimi pogovori zaslišimo iz dna Planice močno ukanje. Tihotapca sta mi pojasnila, da pričakujeta še dveh svojih tovarišev. Zato smo počakali, da sta se tudi ta dva pokazala iz megle. Bilo je, kakor bi se na Jalovcu shajali na občni zbor tihotapci.

Pod Jalovčevimi skladi se pot cepi: na levo se gre čez Travnik v Trento, na desno čez Vel. Kot v Koritnico, naravnost naprej pa vodi na Jalovec žleb v strmini 45°, z večnim snegom, pretvorjenim tu in tam v trd led, med visokimi stenami, s katerih se neprestano ruši kamenje. Še v jasnem vremenu je v žlebu temno. Tisti dan pa je bilo v njem črno, mrzlo in vlažno od megle, kakor na potu v podzemlje. Nič nisi razločil, kam prideš, ne kje leti kamenje, ki si ga slišal grmeti med stenami, dokler ni prižvižgalo mimo tebe. Ta ozebnik je dvakrat daljši od Turskega Žleba in ima to prednost, da nima steze, kakor jo ima Turski žleb, marveč je treba iti kar po snegu, ki doseže posebno proti vrhu silno strmino.

Pod žlebom sem se ločil od svoje nepričakovane družbe. Oni so šli po stezi na Travniško sedlo, jaz pa v žleb. Imel sem dobre dereze, ki so se v trdem snegu krepko prijemale. Le tu in tam sem moral sekati stopinje s cepinom v led. Drugače je zadoščal močan sunek z noge v sneg, pa sem dobil stopinjo. S hojo sem bil zadovoljen, ko bi le tema in podeča se megla ne vplivala tako neprijetno na občutje. Glava je res šla skozi njo, vendar je zelo neugodno vplivala na živce,

ker je zastirala vsak pogled. Komaj da sem dobro razločil sneg pod nogami! Stene žleba sem mogel opaziti samo, ko sem se jim približal. In če se pomisli, da nisem poznal niti najmanj lege žleba, niti nisem vedel, kam pridem iz njega in kje lahko dobim zopet stezo, si je možno predstavljati nesigurnost, v katero me je kljub bolj in bolj se oglašajočemu grmenju gnala trma.

Kdaj sem prišel iz žleba, sem razločil edino po tem, ker se je smer strmine obrnila na desno in ker je postala megla okoli mene svetlejša. A kaj sedaj? Bil sem v kaosu beline. Edino, kar sem razločil, je bilo, kje je zgoraj in kje je spodaj ter kje se sneg dviga in v kateri smeri pada. Prva smer mi ni nič koristila. Zato sem se ravnal po drugi, v upanju, da pridem do kake skale, kjer najdem markacijo ali kaj drugega, po čemer se bom mogel orientirati. Prišel sem pod neprestopne stene, a markacij nikjer. Šel sem ob steni na levo in prišel na nekako sedlo. Kakor sem pozneje ugotovil, je bilo to sedlo med Jalovcem in Ozebnikom, kjer je križpotje: ena pot vodi preko Ozebnika v Trento, druga proti vzhodu na Traviško sedlo in Mojstrovko, tretja pa na vrh Jalovca. Takrat je bilo seve vse pod snegom in vse iskanje mi ni moglo dati smeri. Zato sem se odločil, da grem v smeri strmine; saj dokler je še kaj strmine, še ni vrh.

S sedla sem jo udaril v ozek, kaminu podoben žleb in potem dalje v skale in plošče. Plezanje po tem terenu v normalnih razmerah ne more biti težko. Ali s težkim nahrbtnikom, po mokrih skalah — med tem časom je namreč začel liti dež in kmalu je tudi padala toča —, v megli brez razgleda in smeri — razen smeri strmine —, premočen in od toče pretepen po goli glavi in rokah, med bliskanjem in grmenjem — iz cepina in derez je kar sikal Elijev ogenj in v komolce in kolena sem začutil vsakikrat, ko je zagrmelo, močan sunek —: v takih razmerah res ni bilo prijetno plezati! Prišlo mi je na misel, da sem pravzaprav bedak. Zakaj ne bi bil sedaj doma pri ljudeh, ki me radi imajo? Čemu sem prilezel sem gori, ko nimam kaj iskati? Mar mi poplača vpis v vpisno knjigo ves ta trud? Očitno je bilo, da me je le planinska trma gnala tja gori v električne oblake; užitka nisem mogel pričakovati nikakega. Zazdelo se mi je, da sem delal krivico onim turistom, ki hodijo le na Kamniško sedlo in na Golico, če sem jih imenoval nedeljkarje in filistre.

A zdaj nisem mogel drugače in drugam. Res, trma me je prignala v žleb in skozi žleb. Po tem uspehu pa nisem imel razloga, da se vrnem; saj sem mogel upati, da pridem višje gori nad oblake v solnce in bom imel še krasen planinski užitek. Ko pa je postalo očito, da me ujame nevihta, se nisem mogel, ako bi se tudi hotel, več vrniti. Skozi žleb

navzdol nikakor ni bilo varno, a steze tudi nisem mogel najti. Kaj mi je torej preostajalo drugega, nego da se vdam v usodo in priplezam čimpreje na vrh, kjer sigurno najdem orientacijo.

Hitel sem po skalah navzgor, da bi dosegel stezo, nevihta pa je naraščala. Slednjič sem postal že toliko apatičen, brezčuten za vse, da sem plezal brez vsakega premisleka kar slepo kakor stroj. Zdelo se mi je, da more biti le še dar usode, ča se rešim živ iz te situacije. In če sem že obsojen, je vseeno, kaj me še drugega doleti! Nisem se zmenil, če sem se udaril, ne, če sem omahnil na skalo in se opraskal, ne, če je toča tolkla po meni; niso mi bili več mar električni sunki v rokah in nogah, bil sem kakor v snu, brez užitka in brez trpljenja, brez upanja in brez strahu! Cepin je še vedno sikal svojo elektriko. Prej sem ga bil ovil z robcem in ga skušal držati v vodoravni legi, da bi oviral stik elektrike iz cepina in oblaka: zdaj se nisem več zmenil za to. Videl sem, ko mi je padel robec s cepina; a nisem ga pobral, da bi ž njim cepinove konice znova ovil. Sploh nisem niti več vedel, čemu plezam navzgor. Da bi mi takrat kdo rekel: „Plezaj nazaj!“ bi ga bil brez premisleka ubogal.

Nekoliko pod vrhom sem priplezal na stezo. A nisem se razveselil in zbežal po njej proti Trenti; ne, namreč topot sem šel dalje proti vrhu. Medtem je nevihta nekoliko ponehala in jaz sem se spet zavedel. Toda ker sem bil že blizu vrha, se nisem hotel obrniti, marveč sem šel še na vrh in sem se nanaglem vpisal v knjigo. Nato sem zbežal, kar sem mogel, po stezi navzdol. V četrť ure sem bil spet na sedlu med Jalovcem in Ozebnikom, odkoder sem bil prej rabil okrog dve uri za tavanje med skalami do vrha.

Mislil sem, da sem rešen, kar se prične igra od začetka: prišel sem zopet na sneg, ovila me je gosta megla, toča je padala in pričelo je treskati in grmeti. Zopet sem izgubil smer, kolovratil sem dolgo časa tja in sem po snegu in iskal steze; a zaman. Slednjič se nisem nič več spoznal, kod in kam. Edina sreča je bila, da sem ostal hladnokrven in da me moj rokovnjaški humor ni zapustil. Norčeval sem se iz samega sebe ter svoje popolne svobode v rešitvi; tako sem si delal dobro voljo. Z zvižganjem sem skušal obračati pozornost preč od nevihte ter od nevarnosti, da bom moral prenočevati tam gori. Tako je nastajalo v meni razpoloženje, da mi ni bilo za vse skupaj, za nevihto, življenje in svet nič mar! Zdelo se mi je, kakor da ne gre za res, marveč da igram komedijo na odru. Porajale so se mi misli, da bo kar naenkrat padlo zagrinjalo, jaz pa se znajdem doma lepo na varnem: kako me bodo gledali ljudje debelo, ko se jim zasmejem, oni pa so vzeli vse za res!

Toda mrzli curki za vratom so mi kaj hitro prepodili te prijetne iluzije. Jasno sem se zavedel, da moram priti za vsako ceno še pred nočjo v dolino. Spoznal sem, da bi moral zmrzniti, če bi na tistem snegu prenočeval. Bil sem namreč dobesedno do zadnje nitke premočen, mraz je bil hud, oslabil sem pa tudi bil.

Od kod naj vzamem odporno moč?

Zato sem sklenil: kamorkoli in kakorkoli, samo dol z višine!

Spustim se po snežišču navzdol. Mislil sem, da grem proti Trenti, pa sem šel proti Traviškemu sedlu, proti vzhodu, namesto proti jugu. Vozil sem se po snegu brez derez; snel sem si jih z nog, ko sem prej pričel plezati proti vrhu. Čevlji so bili vsi oglodani od štiridnevne hoje, slabo podkovani, pete že čisto gladke. Kakih petkrat sem vsled tega zletel po snegu, pa sem se s cepinom še vedno ujel. Imam namreč navado, da v momentu padca zabijem cepin med nogami ali pa pod pazduho v sneg; tega giba sem že tako vajen, da se mi ni zdelo vredno si navezati dereze, dasi je bil sneg precej strm. Sicer pa mi je bilo že itak vseeno.

Tako sem se pripeljal po snegu do visoke navpične stene, ki mi je naenkrat zaprla prehod. Kako naj pridem doli preko nje? Opazoval sem jo, kje bi jo mogel preplezati. Dasi me je pri tem megla močno ovirala, sem vendar našel na desni strani nekaj kaminu podobnega in sem upal, da pridem tod s pomočjo vrvi kljub mokrim in gladkim stenam srečno do dna, kjer me je čakalo še eno snežišče; od tam bi mogel priti že do prvih rastlin: nizkega ruševja.

Ta kamin je bil pravzaprav struga majhnega, dasi visokega slapa, čigar voda je izvirala iz stene nekaj metrov pod nje vrhom. Splezal sem po steni do tega izvira in sem našel tu malo zavetje pred dežjem in točo. Kjer je voda izvirala, je bila namreč v steni dva metra globoka, vodoravna jama, široka en meter in visoka toliko, da sem lahko v njej pokoncu stal. Baš sem si pripravljajl vrv in plezalke, a zdajci se začne usipati toča in dež z vso silo. Ker sem bil v zavetju, sem sklenil počakati, da nevihta poneha.

Šele pri tem čakanju sem se spomnil, da sem na želodec — docela pozabil. Od zajutрка nisem še nič jedel, dasi sem bil že od štirih zjutraj neprestano na nogah in — za Boga — še pod dokaj neugodnimi okoliščinami. Takrat je bilo dve popoldne. Smatral sem se torej za upravičenega, da izpijem pol litra — deževnice z limono in da pojem nekaj kruha in slanine. Toda nisem si vsega tega še pripravil, sem že moral bežati iz luknje ven na točo. Vsled naliva je namreč pričel potoček, ki je izviral v mojem pribežališču, čudovito rasti. Naenkrat je pričela drveti voda od več strani v mojo jamo, tako da ni bilo več govora o

zavetju. Vsled narastle vode je postal seve tudi kamin docela neraben. Zato sem oprtal svoje stvari in šel nazaj nad steno, da bi poiskal drugega prehoda.

Mislite si sedaj moje veselje, ko sem ugledal markacije na steni! Bila je to steza, ki jo je D. Ö. A. V. zgradil z Jalovca preko te stene na Travnško sedlo, čez gornji del Planice na Vel. Kot in v Koritnico. In moje veselje se je spremenilo v pravo dobro razpoloženje, ko je še nalive ponehal in je megla vsaj toliko odstopila, da sem lahko pregledal celo steno. Kakor da sem že na ljubljanskih ulicah, sem pričel teči preko stene po s klini in vrvjo zavarovani stezi. Toda pod steno me je čakal največji tribut.

Na vznožju stene mi je zaprlo pot snežišče, bolje rečeno ledenik, kajti sneg je bil pretvorjen v trd led, ki je v strmini 45° padal kakih 100 metrov daleč do nasutega kamenja in skalovja. Med steno, na kateri sem bil, in ledenikom je zijala globoka razpoka. V sredi ledenika pa je segala od njegovega desnega roba pa do polovice njegove širine druga, prečna razpoka, ki mi je radi svoje širine obljubljala precejšnjo globino. Steza je vedla počez pod ledenikom. Edina možnost prehoda je bila, da preskočim razpoko, ki me je ločila od ledenika, potem pa ledenik poševno navzdol prečkam nad njegovo prečno razpoko.

Še sedaj mi je nerazumljiva brezbrižnost za življenje, v katero me je spravilo to trajno preganjanje usode. Kar škoda časa se mi je zdelo, da bi si nataknil dereze na noge. Bilo mi je, kakor da prečkam ledenik na višji ukaz, ne pa v svojem lastnem interesu. In zato mi je bilo dobesedno vseeno, ali pridem živ črezenj ali ne.

Viseč na enem izmed klinov steze, sem si s cepinom izsekal na ledeniku stopinjo. Nato sem razpoko preskočil in se na ledu s pomočjo cepina srečno ujel. Nato sem si izsekal drugo stopinjo, tretjo i. t. d. Moral sem sekati stopinje navzdol, vsled česar je bilo med petami in ledom malo trenja, ker se je prenesla teža na stopalo. Zato sem postal na toliki strmini dokaj nesiguren. Ko sem preprečkal kake tri metre, sem došel na trši led. Počasno sekanje stopinj me je spravilo v nevoljo; začel sem sekati manjše, tako da je komaj polovica čevlja, ki je bil vrhutega še gladko oropan vseh žeblicev, našla prostora v njih. Hodil sem kakor po vrvi. Kar se mi zdrsne in — bliskoma zletim v prečno razpoko. . . . Hotel sem se med potoma ustaviti s tem, da sem z vso silo zabil cepin med nogami v led. Močno sem ga zabil, tako, da je cepin tam ostal, brzina drčanja pa me je vrgla preko njega in naravnost v razpoko!

Dasi sem bliskoma letel in dosegel dno razpoke, mi je do rešitve veliko pripomogla popolna hladnokrvnost. Ko sem zletel preko cepina

in spoznal, da je padec v razpoko neizogiben, sem skušal med drčanjem in padanjem krmiti z nogami tako, da bi padel na polni nahrbtnik. Deloma to in deloma sama teža nahrbtnika je pripomogla, da sem res padel na hrbet z nahrbtnikom naprej. Med padanjem sem zadel z glavo ob kamenito steno na gornji strani razpoke, in sem pri tem dobil troje ran. Padec je bil silen. Jasno zavest sem imel do zadnjega sunka, ko sem padel na dno. Bil sem docela miren, brez vsakega strahu. Zdelo se mi je samo ob sebi umljivo, da moram tudi jaz priti enkrat na vrsto, da plačam z življenjem mnoge užitke, ki so mi jih nudile planine. Ta misel se mi je pojavila v trenutku, ko sem začutil udarec na glavo in preden sem padel na dno. Vsled tega nisem niti najmanj trpel. Pravzaprav si ne morem misliti lepše smrti, kakor bi bila vsled padca v prepad. . . Tako brez skrbi in brez groze se na ta način umre. . .

V razpoki sem obležal nezavesten; zdi se mi, da precej časa, kajti ko sem zdrčal, sem bil še ves gorak od skakanja po steni, naenkrat pa sem začutil, da drgetam po vsem telesu od mraza. Tudi se nisem mogel kar domisliti, kaj je z menoj. Šele potom sklepanja, ko sem opazil led, skalovje in kri, sem prišel na to, da sem padel v razpoko, ko sem šel z Jalovca. Dolgo časa nisem mogel priti do sape. Ko se mi je posrečilo zadihati, sem pričel naglo sopsti, da bi nadomestil prejšnje pomanjkanje zraka. S tem sem zadobil nekoliko moči in sem počasi vstal na noge. Tedaj pa me je jela zavest iznova zapuščati. Že v polusnu mi je prišlo na misel, da se mogoče ohranim pri zavesti, če si povzročim kake spremembe v organizmu, ki bi jih moral občutiti. Zato sem hotel gibati z rokami, a rok nisem čutil! V hipu pa, ko sem imel zopet pasti na tla, sem udaril z rokami ob kamenito steno in tedaj sem začutil bolečino in bolečina mi je vrnila popolno zavest.

Z zadoščenjem pa ugotavljam, da me niti ta nezgoda ni spravila toliko iz ravnotežja, da bi pozabil izrabiti ugodno priliko za opazovanje zanimivih psiholoških procesov. Psihološki problemi so zame najbolj privlačni. Ko sem prišel k zavesti, ni bila moja prva skrb, kako se rešim iz pasti, marveč ta, da doženem, kako so se v meni razvijali doživljaji. In ker se mi je posrečilo najti pri tem rešitev — nekega dušeslovnega problema, me je to tako — razveselilo, da sem na mah pozabil, kje sem, in sem skušal zavriskati. . . Zavriskati sicer nisem mogel, ker sem bil preveč pretresen, saj me je v pljučih vse bolelo vsakikrat, ko sem zadihal, pač pa sem dal svojemu veselju duška s tem, da sem si napravil dobro limonado in sem pričel nadaljevati delo, ki mi ga je nalive gori v oni jami prekinil. „Vsaj enkrat se bom še na svetu dobro imel, preden me krst vzame“, sem si mislil. Toda ta hrana mi ni šla v slast. Drugega, kar bi telo okrepčalo, pa nisem imel. Potolažil sem se torej

z upanjem, da bo še lušno na svetu, ko ozdravim; nato sem zbasal svoje reči v nahrbtnik in začel premišljevati svoj položaj

Nisem imel veliko predmeta za tuhtanje. Bolečine po vsem telesu so mi pričale, da bržkone ne bom več zmogel velikih naporov. Vsled krvavitve sem tudi precej oslabil. Vrhutega je bil v oni ledeni tak mraz, da kar nisem čutil svojih udov, tembolj, ker sem bil ves premočen. Pomoči nisem mogel pričakovati nikake, ker tja gori pride kvečjemu enkrat v letu kak meni podoben čudak; drugi uvidevajo, da nimajo tam kaj iskati. Zato mi sploh ni prišlo na misel, da bi klical na pomoč z znamenji in tako tratil čas. Raje sem pogledal, kako si bom sam pomagal iz razpoke. Navzgor sem kmalu uvidel, da ne morem. Razpoka je bila okrog štirikrat globlja, nego sem jaz visok, torej minimalno 6 do 7 metrov. Poleg tega so bile ledene stene pregladke, da bi nudile trenja za plezanje kakor v kaminih. Vsaj pri vrhu, ko bi hotel iz razpoke na ledenik, bi se mi gotovo zopet zdrsnilo v razpoko, samo da najbrž ne več tako srečno kot prvikrat.

Kakor sem prej povedal, je segala razpoka počez od desnega ledenikovega roba proti sredi. Šel sem torej po razpoki do nje začetka, t. j. do stene, na katero je z desnim robom mejil ledenik. Tu se je razpoka spajala z razpoko med steno in ledenikom. Splazil sem se v to in iskal izhoda. Razpoka je sicer držala na prosto, a končevala se je s 4 do 5 metrov visokim prepadom. Plezanje je bilo tu izključeno, ker je prepad tvoril preveso za $1/2$ metra. Spodaj pod preveso pa se je nadaljevala črna razpoka med steno in ledenikom dalje. Če bi doli skočil, bi padel naravnost v to razpoko; če bi se pa ujel na ledu, bi re mogel priti na površje ledenika. Toda skok sem si izbil iz glave, ker ni bilo pričakovati, da se ujamem, posebno z močmi, ki so mi bile še na razpolago. Ker sem imel vrv s seboj, sem začel raje iskati v steni primerne skalnega nosu, kamor bi obesil zanko, ki sem si jo napravil iz hlačnega jermena. Šele pri tej priliki sem spoznal in zares občutil, da je stvar resna. Kajti skala je bila gladka ko šipa; nobene začlembe niti enega oprimka ali stopinje, še manj pa nosu! Kavljem nisem imel, pa bi mi tudi nič ne služili, ker ni bilo v steni nobene špranje ali česa podobnega. Začel sem misliti na možnost, da ostanem tam pod ledom živ pokopan. . . .

Če bi imel cepin pri sebi, bi si lahko pomagal, a tako mi ni bilo mogoče, ker je cepin ostal zabit v ledu nad razpoko. Že sem si hotel nastaviti dereze, da bi poskusil splezati po razpoki navzgor do vrha s pomočjo gvozdenja kakor v kaminu, ko opazim v skalnati steni majhen nos, ki je za 3 cm molel iz stene, ravno toliko, da se je dal jermen nanj obesiti. Kamen je bil sicer trd, da bi se ne odtrgal, možnost pa

je bila, da skoči jermen z nosu, medtem ko bi se jaz spuščal po vrvi. Pomagal sem si s tem, da sem nos z enim kamnom na obeh krajih tako natolkel, da je dobil ostre robove, ki so se zajedli v jermen, ko sem se prav komodno zagugal čez preveso. Ker sem visel ravno nad razpoko, sem zakolebal tako, da sem z nogami dosegel sneg in se tam zasidral. Potem sem potegnil vrv k sebi, jo spravil in sem bil — rešen?

Ker je bilo še kakih 50 metrov ledenika pod menoj, cepina pa nisem imel, bi bil vsak krščanski turist vsaj toliko pameten, da bi si na mojem mestu po tolikih slabih izkušnjah s čevlji nataknil dereze. Prej sem imel vsaj cepin, pa sem zletel; sedaj sem pa brez cepina! No, jaz nisem bil toliko pameten, da si so mi bile dereze na nahrbtniku v precejšnjo napoto. Pa ne le to. Bil sem še toliko nespameten, da sem hotel razpoko v ledeniku obiti in tako rešiti svoj cepin. Kajpada kar brez derez — kakor da sem vsemogočen! Tako skrajna neprevidnost je morda umljiva samo onim, ki jih je že usoda vsaj toliko pretresla, kakor je mene tisti dan. Bil sem zaziban v polno brezbržnost do življenja. Pri popolni zavesti sem bil le takrat, ko sem se po vrvi spuščal, takrat nisem pozabil na nič, kar je bilo za mojo rešitev potrebno. Ko sem se pa rešil, me je to tako nespametilo, da sem hotel kar promenirati preko ledenika. V takem razpoloženju bi bil prej vriskaje preskočil preveso — za večno.

Komaj stopim prve korake na površje ledenika, sem seve zopet zdrknil in zletel do konca ledišča, kjer sem se ustavil v kamenju. Med drčanjem me je hotelo obrniti tako, da bi priletel z glavo naprej v kamenje. Tega sem se pa rešil s krmarjenjem z nogami in rokami. Priletel sem sicer z veliko silo v kamenje, a z nogami naprej, ki sem jih izprožil kot zmeti tako, da je ostalo telo nepoškodovano. Obtolkel sem se pač; roke sem imel vse popraskane in zatečene. A najhuje je bilo, da sem izgubil cepin in ž njim vso dobro voljo. Bilo mi je, kakor da zapuščam ponesrečenega tovariša; žalostno sem se oziral za njim, in odslej je moj korak izgubil velik del svoje prejšnje sigurnosti. Prej sem tekal po kamenju, zdaj pa sem se spotikal, kakor da nisem več planinec. Sklenil sem, da si ne kupim drugega cepina, marveč de moram ravno tega rešiti; saj mi je tudi on tolikokrat življenje rešil!

Polno zavest in zato smotrenost so mi torej zbuiali močni doživljaji, n. pr. vselej, kadar sem zdrknil, ko sem opazil, da nimam kam obesiti zanjko, i. t. d. Pri zmanjšani zavesti pa sem ravnal malomarno. Meni se je zmanjšala zavest vsled prevelikih naporov in štrapac, ki so me oropale telesnih (tudi možganskih) energij.

Svojih ran si nisem izpral ne obvezal. Pustil sem jih malomarno, kakor so bile. Bil sem ves krvav po obrazu, po obleki, po prsih, vse se me je kar prijemalo. Bilo pa je dobro, da se ran nisem dotaknil. V

njih se je kri strdila; ker sem jo pozneje izpral le tam, kjer sem vedel, da nimam rane, se rane niso mogle inficirati. Tako sta se mi dve rani zacelili že v štirih dneh, tretja, največja, pa v sedmih, dasi sem mislil, da jih bom mesec dni nosil. Buške so mi ostale seve dalj časa. Po tej izkušnji ne nosim nič več joda in drugih obližev v hribe.

Ko sem se rešil iz ledene pasti, sem pričel bloditi v megli. Markacij nisem našel, pa se tudi nisem nič zmenil za nje. Hodil sem tjavendan naprej. Črez eno uro topega tavanja, polnega raznih križev in težav, sem opazil — ker se je megla nekoliko dvignila — da hodim proti vzhodu po pobočju Vel. Dnine. Tedaj sem se odločil, da grem naprej v tej smeri do Vršiča, od tam pa v Kranjsko Goro in domov. Bil sem radi izgube cepina tako slabo razpoložen, da so se mi zdeli hribi prezahrbtni in prehinavski, da bi turo še nadaljeval. Kar stud sem imel pred snežišči, in še sedaj jim ne zaupam. Grozni molk obdajajočih me gora se mi je zdel izdajalski. Deloma to in deloma moje telesno stanje ter izguba cepina, vse to je bilo dovolj silno, da je premagalo mojo trmo za dokončavanje ture.

Moja muhava trdovratnost je bila prvikrat poražena, a temeljito! S težavo sem lazil brez steze po pobočju Mojstrovke. Komaj sem še vlačil svoje telo skozi ruševje in skale. Naenkrat obstojim nad visoko steno. Bil sem kar obupan. Prvi hip mi ni nič pametnejšega prišlo na misel, nego da sem se vsedel na kamen, češ tu počakam lepo v miru smrti. Čemu bi se mučil še teh pet minut, ki jih preživim? Steno obiti s tem, da grem na vrh Mojstrovke in od tam na Vršič, tega ne zmagam. Premalo so me že noge držale. Če bi hotel v Trento, bi pa moral nazaj po poti, odkoder sem prišel; kajti naravnost v dolino nisem mogel.

Nahajal sem se nekje nad izvirom Soče. Ko sem se malo potolažil z možnostjo, da morda vendar steno preplezam, sem poskusil to rešitev. Moral sem plezati navzdol po steni, ki je še nisem poznal. Storil sem prvi korak, drugi, tretji... Ko sem dosegel tretji oprimek, sem se že čutil docela sigurnega. To me je navdušilo in mi dalo upanje. Steno sem res srečno preplezal. Oprimki in stopinje so bile redke, a dobre. Da se mi je ta stena posrečila, to je odločilo moje poznejše duševno stanje v turistik. Dočim se mi zde ledišča še sedaj zahrbtna in jim ne zaupam, če nimam derez na nogah, so se mi stene naravnost priljubile. Do skale imam neomejeno zaupanje. Kjerkoli sta mi na razpolago za prehod snežišče in skala, vedno se raje poslužim skale. Pri plezanju se čutim ko doma, led pa ostane še dolgo moj sovražnik.

Rad bi, da bi se iz tega gotovi ljudje nečesa naučili. Mislim namreč na one pol-turiste, ki radi tako pokroviteljsko delijo dobre nauke mlajšim tovarišem. Če je kdo izmed njih bral ta članek, je gotovo ves

čas grdo gledal, kakor učitelj, ki ga učenci ne poslušajo. Jaz pa pravim: Turistike se ne priučiš, ne iz knjig, ne iz predavanj, ne iz nauk. Sam se je naučiš iz lastnih izkušenj. Pred turo na Jalovec sem bil prav kakor sedaj trdno uverjen, da je nespametno izpostavljati svoje življenje. Nikoli nisem šel na planine z namenom, da bom nepreviden. In vendar sem bil do skrajnosti — nepreviden. Neprevidnost je docela osebna lastnost, nekako podedovana. Ne da se niti priučiti, niti s pridigami odpraviti. Uniči jo edino lastna grenka izkušnja. Srečen oni, kojega taka izkušnja ni pregrenka! Tovariš Kajzelj, ki je videl smrt svojega tovariša Tauzherja, je postal raditega v stenah mnogo previdnejši. Jaz še nisem doživel izkušnje v stenah, zato sem pri plezanju še vedno brezskrben. Izkušnja z Jalovca pa me je napravila vsaj na lediščih skrajno previdnega. Če hočete preprečiti žrtve, skušajte preprečiti s prijateljskimi besedami neprevidnim sploh hojo v planine!

Res je nekaj slabega v trmi in „rekordolovstvu.“ Je pa v tem mnogo dobrega. Ne smemo pozabiti, da so ravno trmasti rekordolovci najagilnejši in najsamostojnejši ljudje. Brez njih bi človeštvo slabo napredovalo. Posebno v današnji dobi splošne demagogije nam je ravno takih ljudi treba. To so tihi in nekričavi delavci, ki se malo zmenijo za to, če se z njih uspehi bahajo — drugi. Odločni in delavni možje, ki izvrše svoje največje čine ravno iz trme in rekordolovstva, so vendarle boljši od gnile, povprečne vode. Gotovo je, da se večina težkih tur ne izvrši radi krasote planin in podobnega, s čimer se po navadi turistika zagovarja, marveč baš iz trme in rekordolovstva. V tem se bo nepristranski turist, ki ljubi nevarnost in štrapace, gotovo strinjal z menoj. Zato pa ne gre obsojati težko turistiko, ker nam ravno ona vzgaja ljudi z močno voljo. In taki so nam potrebnejši nego povprečneži, ki jih je vedno dovolj. Žrtve, ki so pri tem skoro neizogibne, se človeštvu bogato poplačajo z ljudmi, ki ne padejo. Bahači niso nikoli rekordolovci, ker njih stremljenje se uteši že z bahanjem. Pravi trmasti rekordolovec pa uteši svoje stremljenje le z dejanjem. — To je moje mnenje. . .

Ko sem preplezal ono steno nad izvirom Soče, sem bil ves okrepčen. Pogumno sem hodil skozi meglo med skalami in med ruševjem. Ko sem prišel nad novo steno, sem jo brez obotavljanja naskočil in premagal. Tako sem ril in plezal dalje, dokler me ni ujela noč. Ob temi sem prišel pod Vršič na trentski strani. Premišljeval sem, ali naj hodim še do Kranjske Gore ali naj tam prenočim. Odločila je onemoglost. Zakuril sem si ogenj in presedel ob njem vso noč. Ker me je ogenj grel le od spredaj, drugod pa sem bil ves prezebel od mraza in mokrote, sem se hudo prehladil. No, slednjič je bilo konec tudi te noči, v kateri sem imel časa, da dodobra preudarim svojo usodo, v prvi

pa svoje slabe lastnosti. Drugo jutro sem šel čez Vršič v Kranjsko Goro. Medpotoma sem si v nekem potoku opral krvavi obraz, da sem izgledal bolj človeku podoben.

Pa še ni bil končan križev pot. Najodurnejše se mi je zdelo, ko me je na Jesenicah hotel tajni policist aretirati kot državni nevarnega ogleduha. Ne vem, v kakšni zvezi je raztrgana obleka in ranjeno čelo s špijonažo. Uvidel pa sem pri tem vsaj to, da se bom moral lepo obleči in gladko počesati, če bom hotel kedaj — ogledušiti; kajti le taki ne potrebujejo nadzorstva. Moral sem se legitimirati kot akademik, da so me izpustili radovednemu občinstvu izpred oči. Na postaji v Kranju me je neki rejeni gospod prosil, naj mu grem po kozarec vode, in mi je za to ponudil — cigaro. Mož ni mogel razumeti, zakaj sem ga nato

Mariborska koča.

tako začudeno pogledal in se obrnil preč. Tudi v Ljubljani nisem imel miru. Moral sem se še dvakrat legitimirati, preden sem prišel domov. Ponoči pa se mi je sanjalo o elegantnih sleparjih, katerih se zaščitniki javne varnosti ne dotaknejo. —

Mesec dni pozneje sem šel v družbi Zorkota in Franceta zopet na Jalovec, da bi rešil svoj cepin. Med tem časom je sneg po večini skupnel. Še osojni Ozebnik je bil kopen. Cepin sem našel v razpoki, kamor sem jaz priletel. A sedaj ni bila razpoka več dosti globlja kakor sam jaz visok. Tudi razširila se je tako, da sem zlahka prišel v njo. Skoro bi poljubil svoj cepin, tako sem ga bil vesel! France se je čudil, kako sem se mogel zaupati majhnemu nosu v steni, na katerem je še visela zanka

Iz Trente, z Razorja in s Triglava, kamor smo turo nadaljevali, sem se še večkrat oziral nazaj na Jalovec in na dobro vidno razpoko, kjer sem

našel svoj cepin. Kljub vsem nezgodam so se mi hribi spet priljubili. Jalovec se mi ni zdel več zahrbtnen in izdajalski, marveč gospodujoč vladar nad nami, revnimi zemljani. Nisem se več bal njegovih groženj: šel sem v družbi treh tovarišev na Triglav preko zanimive severne stene...

Tebi pa, Jalovec, hvala za nauke!

□ ■ ■ ■ □

„Srčna“ Zora in Triglav.¹

Zložila Janez in Jože.

Poleti tam bilo je grozno vroče;
v jeseni je pa oče Bog,
poslal nam mnogo mokre moče —
kar brž v gorah zapirali so koče.

Zbudi list Janeza iz spančka,
— pisala mu je oskrbnica Ančka,
da koča prazna je ves teden
in snéga padlo za en pedenj.

Pa bal se Janez res za oskrbnico.
Če jo zamede sneg v koči,
kje bode iskal drugo — Mico?
Zato kar hitro se odloči.

Le sam nerad bi gori šel,
ko sneg že pota je zamel;
ni vedel, s kom naj bi začel,
da preje bi uspeh imel.

Turisti v snegu — bele vrane! . .
Je Janezu odgovoril Žane —
ko ta poprosil ga je vroče —
da spremi zvesto ga do koč.

Nič Žane ni se snega bal,
je Janezu besedo dal,
pridobil clò še boljševika
je Staneta — in vkup je klika. —

Željno je v vlaklu Stane d'jal:
„Pokoro bom še kdaj opravil,
ker um mi ni te misli dal;
da deklíča s seboj bi spravil!“

Uslišani so b'li mu klici,
ne bo sam hodil na Triglav:
pidružita dve mladi se devici,
a joj, željni le — Stolovih višav.

Pregovori pa Žane te devici,
da za Triglav gorita jima lici;
le strah pred snegom sta imeli
in kje se v mrazu bosta grelí.

Pidruži nam se še en plus;
na Jesenicah vpraša doktor jus,
če tudi naša pot
na Triglav gre čez Kot —

Neskončna bila nam je pot
Ko polž hodili smo čez Kot,
ker Zora pridno je sedela,
a Erna trud je ž njo imela.

Prijeli so pri vsaki drči
prehudi Zoro srčni krči;
obračala oči na jok,
plašnò je gledala okrog.

¹ Ker je po kresnih poletnih dnevih lanskega leta v septembru nastalo nepričakovano hladno in skozi tedne deževno vreme ter je v višjih legah zapadel globok sneg, so se morale planinske koče, med njimi tudi gorenje triglavske, hitro zapreti. Odposlanci Osrednjega odbora so pohiteli k kočam, da so z oskrbniki in oskrbnicami sklenili račune ter nato zatvorili dotično zavetišče. — Pot takega odposlanca k zatvoritvi Staníkoče toštran Triglava se opisuje v šaljivi „pesniški“ obliki. — Uredništvo.

Vrh Kota Stane se ozre.
Mu Zora pravi: „Naprej ne gre!“
Začel je doktor tiho klet' —
postaj je b'lo že — trideset.

In tu je Zora obsedela,
prav gorko si nazaj želela;
na Triglav v snegu in ponoč' —
to, oh presega nežno moč.

Je Žane grozen trud imel —
čez večni beli ta Pekel²,
bodrilo dekleta in var'val,
je delal pot in sneg oral.

Dohtar pa grunta in prerajta,
kak' daleč je še nek' ta bajta;
premika svoja težkó polena,
mu sneg se vdira do kolena.

Smo končno rešeni teh nadlog:
iz megle zidovi lezejo koče,
uslišane prošnje so Žanetu vroče,
da dekleta pustiti sme prostih rok.

Na vrata dohtar butal, se drl,
da kdo bi hitro družbi odprl;
a v koči Ančka že spi ko čmrlj,
prestraši hudo jo krik naših grl

Huduje se Ančka, pritožuje, zakaj
prihajamo v pozni noči na čaj.
Pa nihče na tožbe se ne ozre,
le svisli je iskal vsak molče.

Ko solnce zjutraj čez Rež³ posije,
polagoma se karavana vije;
najprvo dohtar, Zora, Žane,
za njim pa Erna in boljševik Stane.

Le Janez je v koči zaostal,
račun da bi z Ančko poravnal
in iz zapiskov spravil vseh
zaslužek Ančke v mesecih treh.

Ob dveh iz koče je Janez odšel,
do Kredarce komaj se malo ogrel,
na Triglav začudeno se oziral,
tam gori kedo je kozle podiral.

Glej, glej! To Žane je bil ter Erna in Zora,
ki na Triglav bilá je vsa nora;
se zjutraj hoteli so gor povzpét'.
bili pa od nesreče grozne zadet'.

Je sneg pobelil Triglav Mali,
razmer njegovih niso poznali. —
„Gor lezemo; kako in kdaj“,
se Žane vpraša, „jih spravim nazaj?“

Po snegu Zora težko šnofa,
je Žane v velikih skrbéh,
za varnost odgovoren devojk obeh,
sluteč, da pride katastrofa.

Naprej je hrabro Erna lezla,
za njo pa kot angelvaruh Žane,
nazadnje Zora, ta se tresla,
začutila nove je srčne rane.

Tako zdaj Žane spregovori,
pogleda Zoro, grenko se smeji:
„Naprej ne gre, še manj nazaj!“
Želel si je bit' v Bohinju zdaj!

Joj, komaj to spregovori,
mu Zora na ledenik sfrči —
En krik en vik iz grl dveh —
in Zora obleži na tleh.

Težko so Zoro spravili iz snega!
Na srečo ni bilo nič zlega;
ušesa le Zori so obolela,
ker dolgo jih je v snegu imela.

Brzó, brzó prišla je Zora dol —
kako je Žanetu zdaj odleglo,
premagana ker bilá je strmól.
Tud' solnce zrlo je skoz meglo ...

Glej, glejte, kak' Žane se gunca
navzdol v Bohinj, ž njim punca,
lušna oba, živa ko riba —
ej, kje je Zorina „srčna“ hiba!?

Dohtar pa modro spregovori:
„Za Triglav v snegu dekle ni!
Cepin, dereze vzemi s seboj,
dekleta mi pusti za pečjoj!“

² Tako se imenuje skalovita kotličasta puščava vrh doline Kota pod Rjavino.

³ Oster greben jugovzhodno od Staničeve koče.

Obzor.

Zimski sport v Bohinju obeta letos postati jako živahen. Po iniciativi agilnega turistovskega kluba „Skala“ se je osnovala v Bohinjski Beli bohinjska podružnica tega društva, ki si je postavila nalogo poživiti nanovo zimski sport v Bohinju, ki je bil nekdanj že lepo razvit, a si po vojni ni mogel nikako opomoči. Zveza za tujski promet v Sloveniji, ki razpolaga z nekdanjim sankališčem „Belvedere“, je priskočila podružnici T. K. „Skala“ na pomoč in ji je odstopila za letos sankališče „Belvedere“, vrhutega pa prepustila uporabo svojega bogatega zimskosportnega materiala na sankah itd. Dne 22. oktobra sta si obe organizaciji ogledali sankališče „Belvedere“ in zimskosportni material. Dognalo se je, da je med vojno sankališče zelo trpelo. Upati pa je, da se bo s skupnim delovanjem letos prenovilo in temeljito izboljšalo, popravile se bodo ob njem stoječe lope in drugo.

Zimskem sportu v Sloveniji in posebno v Jugoslaviji se s tem odpirajo nova pota. Opozarjajo se jugoslovenski sportniki v Sloveniji, posebno pa na Hrvaškem in v Beogradu, na to krasno sankališče, s katerega se uživa diven razgled po celem Triglavskem pogorju in po Bistriški dolini. Kakor čujemo, so dela že v polnem tiru, sankališče se ne samo popravlja, ampak tudi podaljša. V hotelu „Triglav“, kjer je nastanjena tudi stalna pisarna Bohinjske podružnice T. K. Skale, in v drugih hotelih je izvrstno preskrbljeno za goste, s toplimi sobami in z dobro in ceno hrano. T. K. „Skala“ pripravlja tudi smuške tekme, osobito čez 1700 m visoki Ratitovec.

Nesreča na Zelenici. Dne 4. oktobra 1922 je našel lovec Fr. Osenjak z Most nedaleč od lovske kočice pod Srednjim vrhom mrtvega človeka, ki ga pa isti večer ni ogledal. — Drugi dan je to naznanil županstvu, ki je takoj obvestilo orožniško postajo v Begunjah in ukrenilo vse potrebno, da se mrtvec prepelje v mrtvašnico na Breznico. Dne 6. oktobra vodi omenjeni lovec celo ekspedicijo po lovski stezi, ki drži od lovske kočice preko plazov na Doslovško planino pod Stolom, kakih 600 korakov pod „Plesk“. Tam je bilo truplo, kakih 15 korakov nad stezo v hosti in vejevju; moralo je tam ležati nad mesec dni, ker je bilo že razpadlo, ko je došla ekspedicija. —

Ko si je ekspedicija ogledala prostor in smer, odkoder bi bil mogel ponesrečenec pasti, je vodila sled naravnost pod visoko pečino, kjer se je našel kakih 20 korakov od njega nekoliko v stran nahrbtnik, mala denarnica in čepica, tik pod skalo poleg bukve, v katero je najbrž priletel z glavo in dobil smrtni udarec. Sodi se, da je ponesrečenec prišel s Stola mimo Zabrezniske ute na Čelo, odtam po „Požganju“, kjer so zelo nevarne pečine, bolj na levo proti Zelenici, da bi po gozdu lažje došel v dolino. Ker pa ni imel kovanih čevljev, mu je na suhih smrekovih iglah spodrsnilo in je padel kakih 12–15 m globoko. Pokopali so ga 9. oktobra na brezniškem pokopališču. — V thermos-steklenici v nahrbtniku je imel: 10 komadov à 1000 Din, 5 à 100 Din. 5 à 10 Din, 6 komadov à 50 dolarjev, 40 komadov à 20 dolarjev in nekaj drobiža. V nahrbtniku je bilo še 6 knjig in nekaj obleke. Našli so pri ponesrečencu tudi krstni list na ime: Dragoljub Milovanović, roj. leta 1902 (14. januarja) v Beogradu, po poklicu kandidat prava. Je-li to pravo ponesrečenčevo ime ali pa je z ozirom na veliko denarno svoto, ki se je pri njem našla, misliti na moža z drugimi nameni, mogočimi tik ob meji, se še ni dognalo. Sodišče shranjuje ves najdeni imetek. Z. in T.

Opis Triglava iz leta 1795. — Valentin Vodnik je sestavil za svojo „pratiko“ l. 1795 tudi „Popisovanje Krajske dežele“, kjer govori tudi o gorovju na Kranjskem in pravi doslovno: „Krajska dežela je večji del hribasta. Veliko hribov ino gora je z

dobrimi gojzdi, drevjam, sadjam, hišami ino ljudmi napolnjenih. Dosti jih je pak golih in na nekih celo leto sneg leži. Snežniki leže na Gorenskimi, med kterimi je imeniten Ljubel zavoljo sterme in vendar dobro čez njega nadelane ceste. Triglav leži med Bohinjami in Bovcami; ta je nar manj 1400 seženov visok ino je iz med narvikših v Evropi. Iz njega verha se vidi na Tirole, Hrovaško in v Benedke. Mornarji ga na Beneškim morju narpopred zagledajo, kadar se proti naši deželi peljejo ino ga dobro poznajo po imenu.“ I. T.

Kdaj naj se gre na Triglav? Dobivam pisma od blizu in od daleč, da se mislijo zbrati in vzdigniti na Triglav drugi teden ali čez 10 dni; vprašajo me, kako in kaj. Odgovor: Ko je lepo vreme in barometer visoko stoji, pojdi nemudoma in ne čakaj na družbo! V enem, dveh, treh dneh se lahko vreme izpremeni, v dežju pa ni vredno hoditi. — Če je bilo zjutraj lepo, sem šel čez eno uro: prejšnji večer še nisem vedel, če bo lepo! — Pojdi julija (boljše drugo polovico), avgusta, septembra (boljše prvo polovico). — Najbližja pot je skozi Kot. — Nekoliko kruha in čaja, ali $\frac{1}{2}$ vina in $\frac{1}{2}$ čaja vzemi s seboj, zadostuje pol litra, potem vode dolij. Jabolka ugase žejo. Če piješ vodo pri studeneu (malo!), pojdi koj naprej. — Žganja med potjo ne pij; ko pa prideš v kočjo, je dobro malo žganja ali vsaj kaj gorkega. — Pred l. 1887 je bilo res smrtno nevarno iti na Triglav. Tudi jaz sem se bal, ko sem l. 1887. lezel čez sneg, po severni steni skoro naravnost na Sedlo (nič na Mali Triglav!). Zdaj je pa igrača, ker so stopnice, klini, vrvi in sva ostri greben Sedla s Požgancem l. 1897 izstrelila!

J. Aljaž.

Markus Pernhart. Bil je risar in slikar panoram: s Triglava, s Stola, Šmarne gore itd. Delal in sestavil jih je po naravi. Rojen je bil na Koroškem v Rožu, torej po rojstvu Slovenec. Nemci ga časte kot svojega najimenitnejšega slikarja alpinskih pokrajin. Pred leti so priredili v Celovcu razstavo njegovih mnogoštevilnih alpinskih in pokrajinskih slik. Za orientacijo je dobro, da vzameš s seboj na Triglav njegovo panoramo, ki ima imena vseh vidnih gora in vrhov. Trikrat povečano kopijo Pernhartove panorame sem dal naslikati znotraj Triglavskega stolpa. Deželni muzej ima njegov razgled s Triglava, tudi škof Vidmar ga je imel, zraven pa še panoramo Stola in Šmarne gore. Videl sem jih v škofa Vidmarja palači v Kranju in posredoval sem pri njegovih sestrah, da jih je Hugo Roblek fotografiral in napravil razglednice. Kupec Toman v Trstu, doma v Kamni Gorici, mi je povedal, da je bil Pernhart 32 krat na Malem Triglavu (tudi velikokrat na Velikem), preden je vse narisal; videl je tudi Kvarnerske otoke pri Reki; tako vesten je bil. — S Frischaufom sva se posvetovala in mu napravila v latinskem jeziku spominsko ploščo na Malem Triglavu blizu Sedla na severni strani. Z daljnogledom opazujem turiste, ki tam večinoma obstanejo in berejo napis; ravno tako pri Vodnikovih tabli v strmini Velikega Triglava. Da sedaj nimamo novih slikanih slik gora in panoram, so pač krive mnoge fotografije in razglednice, ki jih poprej niso poznali, in ki so tako poceni

J. Aljaž.

Planinci pri papežu. Italijanski kralj je sprejel Mussolinija, oblečenega v črno fašistovsko srajco, Sv. Oče pa je nekaj mesecev prej — bilo je v poletju — sprejel svoje prejšnje tovariše — planince v njih turistovski opravi. Listi so namreč poročali sledeče: Nekateri člani planinske podružnice, koje najbolj vnet član je bil prej tovariš Ratti (papeževo rodbinsko ime), so priredili izlet na Etno. Ob povratku iz Sicilije so se ustavili v Rimu in so se zmislili, da se gredo poklonit nekdanjemu drznemu alpinistu Rattiju, ki jih je prej vodil na M. Rose in v Dolomite, a se je zdaj povzpел na skalo sv. Petra. Predpisane obleke sicer niso imeli s seboj, a Sv. Oče jih je vendar, ko so mu bili priglašeni, takoj sprejel v opremi, kakor so prišli, z nahrbtniki in s kratkimi

hlačami. Vatikanski Švicarji in dvorniki so se kar ustrašili, ko je prikorakala ta planinska četa v prekrasne sprejemne prostore, Sv. Oče pa je, v svoji prisrčnosti, takoj prekinil avdienco z neko množico, ko je zagledal turiste domačine, jih je peljal v posebno sobo, odslovil dvornike in je vzkliknil: „V planinah biva Bog!“ Obenem je blagoslovil prišlece in se je nato pogovarjal z vsemi, osobito z ožjimi rojaki iz svojega rojstnega kraja Desio, in jih je spomnil, da je on bil tisti, ki jim je odkril pot v Dolomite. — In zrl je nekaj časa Sv. Oče za odhajajočimi, zamišljen . . . Nato je nadaljeval splošne avdience.

I. T.

Pospešitev tujskega prometa. Uredništvo ilustriranega lista „Dom in Svijet“ v Zagrebu prosil, naj se mu dpošljejo slike zdravilišč, kopališč in hotelov, nadalje slike in članki o naših planinskih kočah in naših planinah, da jih priobči v svoji reviji. Opozarja se na to izvrstno priliko reklame s pripombo, da imenovani list priobči take članke in slike brezplačno in poravna na zahtevo tudi poštne stroške. — Ako je članek pisan posebno dobro, ga tudi honorira.

Ker je ta list razširjen po vsej Jugoslaviji in tudi v inozemstvu, je želeli, da se zainteresenti poslužijo te prilike in pomagajo seznaniti širši svet z našimi krajevnimi lepotami.

Planinski koledar za l. 1923 je izšel že v ponatisu; dobi se v Ljubljani pri Osrednjem odboru S. P. D., Kralja Petra trg in pri Turist. klubu „Skala“, Hotel Tivoli; v Celju v trgovini Goričar & Leskošek. Zunanji naročniki naj se obrnejo naravnost na založnika Brunon Rotter v Mariboru, Krekova 5. Tudi ponatis je že skoraj razprodan.

Od uredništva. — Topot izdamo, iz tehničnih in vsebinskih razlogov, skupno prvi 2 številki, januarsko in februarsko. Prihodnja, marčeva številka, izide dne 1. marca.

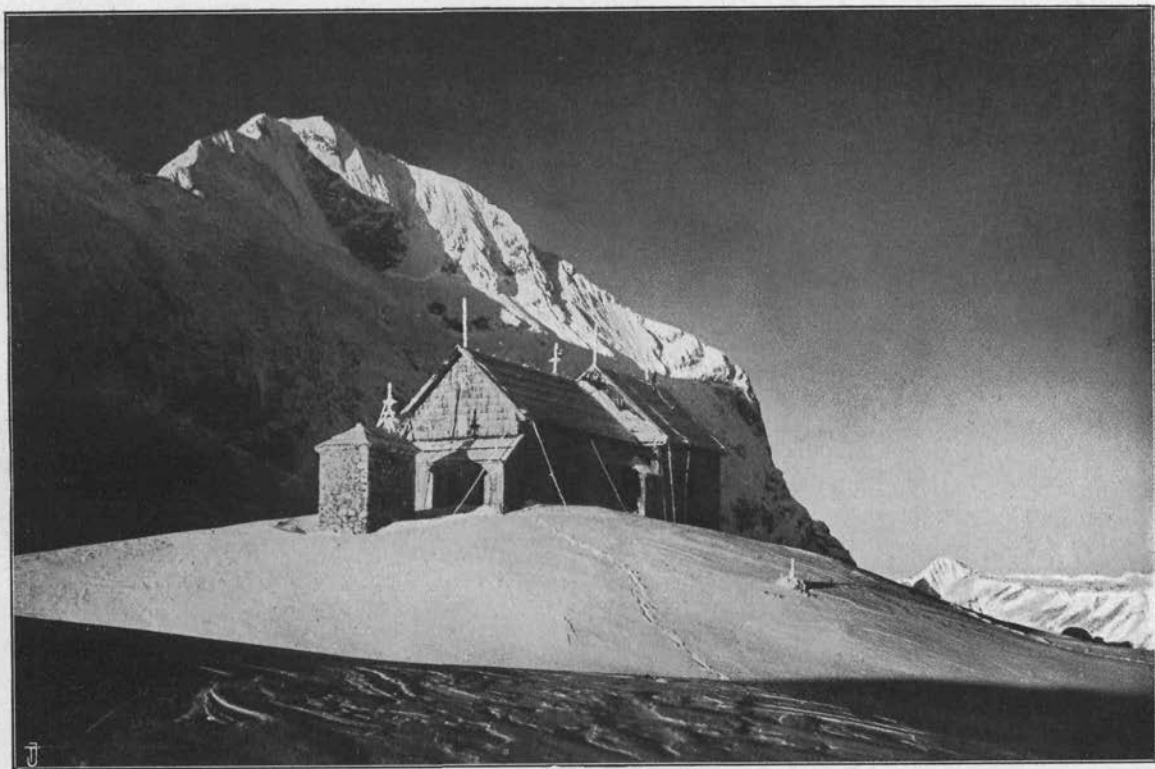
Uredništvo želi zbrati splošno statistiko planinskih tur in gorskih izletov, ki so jih tekom leta 1922 priredili naši planinci in izletniki. Vabijo se vsi, da pošljejo do konca februarja podpisanemu uredniku sledeče podatke o svojih turah in planinskih izletih: ime in družba (kdor noče biti imenovan, naj ime šifrira); izhodišče in glavni cilj, potek ture, časovni obseg, izkušnje in opazovanja, nasveti. Kdor čuti za to dar, more pot tudi širše opisati. Omejiti se ni treba le na domače gore in hribe. Pregledno poročilo bo ob ugodnem uspehu vabila sestavil urednik.

Planinski Vestnik se naroča pri **Osrednjem odboru SPD** v Ljubljani. Naročnina je 140 K (35 Din).

Reklamacije je takisto pošiljati na **Osrednji odbor SPD** v Ljubljani.

Vsebina: Jakob Aljaž: Planinski spomini (Str. 1). — Brunon Rotter: Od koč do koč v Savinjskih Alpah (Str. 4). — K. Jug: Na Jalovec (Str. 14). — Janez in Jože: „Srčna“ Zora in Triglav. — Obzor: Zimski šport v Bohinju. Nesreča na Zelenici. Opis Triglava iz leta 1795 (Str. 30). Kdaj naj se gre na Triglav? Markus Pernhart. Planinci pri papežu (Str. 31). Pospešitev tujskega prometa. (Str. 32). Planinski koledar za l. 1923. — Naše slike: 1. Konj (Str. 5); 2. Korošica (Str. 7.); 3. Slap pod Rinko (Str. 9); 4. Frischaufov Dom (Str. 11); 5. Planjava (Str. 13), Mariborska hoča (Str. 27). — Od uredništva (statistika planinskih tur) (Str. 32).

Urednik **dr. Josip Tomiňšek** v Mariboru. — Izdaja in zalaga Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani (Osrednji odbor). — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

Božično jutro na Kredarici (2515 m) — Triglav (2863 m)

Fot. dr. Stanko Tominšek

Mala Jezerca pod Krvavcem (1853 m)

Fot. Janko Ravnik